

Interdiskursiviti dalam Perutusan Arahan Kerajaan Berkaitan COVID-19

Harshita Aini Haroon^a

harshita@unimap.edu.my

Fakulti Sains Gunaan dan Kemanusiaan,
Universiti Malaysia Perlis, Malaysia

Zaliza Zubir^b

zaliza@unimap.edu.my

Fakulti Sains Gunaan dan Kemanusiaan,
Universiti Malaysia Perlis, Malaysia

Noor Asliza Abdul Rahim

asliza@unimap.edu.my

Fakulti Sains Gunaan dan Kemanusiaan,
Universiti Malaysia Perlis, Malaysia

Noriha Basir

noriha@unimap.edu.my

Fakulti Sains Gunaan dan Kemanusiaan,
Universiti Malaysia Perlis, Malaysia

ABSTRAK

Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) telah dilaksanakan sebanyak dua kali iaitu pada 18 Mac 2020 dan 13 Januari 2021 semenjak penularan COVID-19 di Malaysia melalui perutusan Perdana Menteri yang disiarkan secara langsung dalam media elektronik. Walaupun bertujuan memaklumkan khalayak tentang arahan PKP, dijangkakan teks perutusan tersebut dibentuk melalui jalinan wacana atau interdiskursiviti iaitu gabungan genre wacana dan stail yang melaksanakan pelbagai fungsi dalam proses penyampaian arahan, berdasarkan hegemoni politik, ideologi dan budaya masyarakat. Pelbagai persoalan dan persepsi wujud dalam pemikiran rakyat sebelum perutusan PKP diumumkan oleh Perdana Menteri Malaysia. Teks perutusan PKP mengandungi pelbagai hasrat Perdana Menteri dan Kerajaan seperti menyampaikan maklumat, memberikan arahan, menenangkan hati rakyat dan sebagainya. Kaedah analisis kandungan digunakan untuk menganalisis dua teks PKP dengan menggunakan pendekatan kualitatif. Kajian ini bertujuan mengenal pasti fungsi dan jenis wacana yang digunakan dalam kedua-dua teks perutusan PKP, seterusnya merungkaikan teknik yang digunakan untuk menyampaikan fungsi tersebut berdasarkan kerangka analisis fungsi wacana dipetik daripada Idris Aman (2006). Kaedah analisis kandungan digunakan untuk menganalisis dua teks PKP dengan menggunakan pendekatan kualitatif. Dapatan kajian mengemukakan tafsiran interdiskursiviti dalam teks PKP yang direalisasikan melalui lima fungsi utama, iaitu *memberitahu*, *memahamkan*, *mengemukakan/mempertahan pandangan*, *meluahkan hasrat* dan *mengeluarkan arahan*. Hasil kajian juga mendapati bahawa penggunaan tiga teknik baharu dalam fungsi meluahkan hasrat, iaitu *empati*, *nasihat* dan *penghargaan*. Selain itu, kajian ini memberi kefahaman bahawa interdiskursiviti wujud dalam teks yang mempunyai satu objektif utama dengan pelbagai tujuan yang bergantung pada faktor khalayak, persekitaran dan situasi semasa. Penggunaan interdiskursiviti juga merupakan refleksi kepada strategi komunikasi pewacana yang mengimbangi antara keperluan menunjukkan keprihatinan kepada khalayak dengan keperluan menyampaikan arahan PKP.

^a Penulis utama

^b Penulis koresponden

Katakunci: interdiskursiviti; perintah kawalan pergerakan; perutusan; fungsi wacana; teknik wacana

Interdiscursivity in COVID-19 Movement Control Order Speech

ABSTRACT

Malaysia's Movement Control Order (MCO) has been enforced twice, on 18 March 2020 and 13 January 2021 since the start of the COVID-19 pandemic, both through speeches delivered on live telecast by its Prime Minister. While the speeches were aimed at informing the people of the order, it is anticipated that they contain interdiscursivity, that is a combination of discourse genres and styles, which carries out multiple functions in delivering messages pertaining to the order, based on political hegemony, ideology and culture. Prior to the announcement, the public is rife with questions and perceptions of what the MCO may involve. The speeches conveyed the Prime Minister's and the government's intentions such as delivering information, providing instruction, calming the people, and the like. Content analysis was conducted on two MCO speeches using qualitative approaches. The study is aimed at identifying functions and types of discourse, as well as deciphering techniques used to achieve the functions, using Idris Aman's (2006) discourse functions analysis framework. The study proposes interdiscursivity elements in the MCO texts, realised through five main functions of informing, providing understanding, presenting/defending opinions, expressing (one's views) and issuing orders. The study also found the use of three techniques additional to the existing framework, that of empathy, advice and appreciation. The study indicates that interdiscursivity is used in a text that contains a main objective for multiple purposes, which are determined by audience, environmental and situational factors. The presence of interdiscursivity also reflects the speaker's communication strategy, balancing between exhibiting sensitivity to public concerns and issuing the order.

Keywords: interdiscursivity; movement control order; speech; discourse functions; discourse techniques

PENGENALAN

Kes COVID-19 pertama kali dikesan di Malaysia pada 25 Januari 2020 melibatkan tiga warganegara China yang memasuki Malaysia melalui Singapura pada 23 Januari 2020 (Pung et al., 2020). Pada 30 Januari 2020, terdapat lapan kes jangkitan COVID-19 (COVID-19 Chronology, 2020). Jangkitan tempatan pertama COVID-19 dikenal pasti pada 4 Februari 2020, dan bilangan individu yang dijangkiti pada 1 Mac 2020 masih kekal di bawah 25 kes yang menyaksikan jumlah kes meningkat kepada 29 kes (Kementerian Kesihatan Malaysia 2020). Peningkatan kes Covid-19 secara mendadak bermula pada 14 Mac 2020, kerajaan Malaysia telah mengambil beberapa langkah untuk pengawalan penularan tersebut. Langkah-langkah tersebut seperti melakukan sekatan kemasukan warganegara asing ke Malaysia dan arahan kuarantin diri warganegara Malaysia dan bukan Malaysia yang kembali dari titik panas COVID-19.

Penularan yang begitu pantas mendorong kerajaan untuk mengambil langkah mengekang pergerakan yang dikenali sebagai Perintah Kawalan Pergerakan (PKP). Lantaran itulah, kesedaran dan kepekaan akan kepentingan fungsi bahasa (wacana) dalam memimpin negara, YAB Tan Sri Dato' Muhyiddin Yassin telah memanfaatkan peluang daya urus negara melalui pengumuman PKP. Pengumuman PKP yang pertama (PKP 1.0) dibuat melalui Perutusan Khas Perdana Menteri YAB Tan Sri Dato' Muhyiddin Yassin pada 16 Mac 2020

yang melibatkan larangan pergerakan dan perhimpunan sosial di seluruh negara bermula pada 18 Mac 2020, termasuk aktiviti keagamaan, sukan, sosial, dan budaya. PKP tersebut berjaya mengurangkan penularan COVID-19 (Muhammad Ridhwan Sarifin & Nur Hafizah Yusoff, 2020). Walau bagaimanapun, atas beberapa faktor kes jangkitan COVID-19 kembali meningkat pada awal tahun 2021. Sekali lagi, kerajaan telah mengeluarkan arahan PKP, iaitu PKP yang kedua (PKP 2.0) bermula 13 Januari 2021. Mengambil kira kedua-dua teks tersebut, timbul persoalan bagaimana hasrat Perdana Menteri dan kerajaan, seperti untuk menenangkan rakyat, menyampaikan maklumat dan sebagainya disampaikan? Hal ini penting kerana timbul pelbagai persepsi dan tanda tanya dalam kalangan masyarakat berkaitan PKP. Sebagai contoh, ada yang mahukan PKP 2.0 lebih ketat untuk tujuan memutuskan rantaian jangkitan dan ada juga suara-suara yang mahukan PKP 2.0 ini dilonggarkan bagi kelangsungan ekonomi (Mohd Zaky Zainuddin, 2021). Hal ini perlu diuruskan dengan bijaksana supaya tidak timbul suasana panik dan memberi gambaran bahawa situasi COVID-19 di Malaysia adalah terkawal. Premis inilah yang mendorong pengkaji untuk melihat bagaimanakah mesej yang disampaikan dalam perutusan dan bagaimana pemimpin memainkan peranan dalam usaha memaklumi dan meyakinkan masyarakat Malaysia akan keperluan PKP dalam mengekang pandemik COVID-19.

Pengumuman PKP disampaikan dalam bahasa Melayu dan teks tersebut boleh dimuat turun daripada laman sesawang Jabatan Perdana Menteri Malaysia. Walaupun secara asasnya teks tersebut bertujuan memberi arahan berkaitan PKP, pengkaji mengandaikan bahawa terdapat pelbagai wacana dalam kedua-dua teks yang mempunyai beberapa tujuan, antaranya untuk memaklumi dan meyakinkan masyarakat Malaysia akan keperluan arahan serta tindakan yang dilakukan oleh pihak kerajaan dalam situasi pandemik COVID-19. Andaian ini dibuat berasaskan dapatan analisis wacana yang telah dilakukan oleh Idris Aman (2006) terhadap teks ucapan Mahathir Mohamad. Dapatan penelitian mendapati kewujudan jalinan wacana, atau interdiskursiviti, dalam proses menghasilkan teks tersebut yang pada asasnya ialah teks perutusan. Wacana didefinisikan sebagai “peristiwa bahasa yang tersirat atau implisit maksud sosial dan bukan semata-mata aktiviti berbahasa” (Idris Aman, 2011). Rahim Aman dan Norfazila Ab. Hamid (2015) telah menyimpulkan bahawa wacana perlu dilihat dalam sesuatu konteks yang memberi gambaran tentang perkaitan antara bahasa dan masyarakat dalam komunikasi mereka. Manakala Asmah Haji Omar (2009) menjelaskan wacana sebagai wahana komunikasi yang padu dan utuh untuk menghasilkan kesatuan makna yang menggambarkan fungsi penggunaan bahasa. Dalam makalah ini, wacana merujuk kepada pelbagai aspek penggunaan bahasa yang dikaitkan dengan konteks bahasa tersebut digunakan untuk menterjemah makna yang dihasratkan oleh penutur.

Secara umumnya, pengkajian wacana boleh dikategorikan mengikut jenis dan bentuknya. Sebagai contoh, Werlich (seperti disebut dalam Renkema, 1993) mengkategorikan wacana kepada lima jenis bentuk yang utama, iaitu deskripsi, eksplanatori, argumentasi, instruksi dan narasi. Terdapat juga pengkategorian wacana lisan seperti yang diperincikan oleh Steger et al. (seperti disebut dalam Renkema, 1993), iaitu perutusan, laporan, persembahan, perbualan, temu bual, dan perbahasan umum. Sama ada wacana dikelaskan mengikut perspektif Werlich, mahu pun dalam sudut pandangan Steger et al., setiap satunya mempunyai ciri yang tersendiri yang membezakan antara satu dengan lain, seperti ketetapan tema, kaedah persembahan, kedudukan dan bilangan penutur. Sebagai contoh, wacana perutusan mempunyai penutur tunggal, tema ditentukan dahulu, kedudukan tidak serata dan tema disampaikan secara deskriptif (Steger et al. seperti disebut dalam Renkema, 1993).

Kewujudan kepelbagaian wacana dan genre dalam satu teks yang dirujuk sebagai interdiskursiviti (Phillips & Jorgensen, 2002) merupakan salah satu aspek utama dalam kerangka analisis tiga dimensi Fairclough (1992a, 1993) yang memberi fokus kepada penghasilan teks. Fairclough mendefinisikan interdiskursiviti sebagai gabungan genre, gaya

dan wacana dalam teks (1992b). Interdiskursiviti merupakan gabungan dari genre wacana dan stail dalam teks serta hemogini yang berkaitan dengan dominasi politik, ideologi dan budaya masyarakat. Suatu peristiwa diskursif adalah berlaku secara serentak dalam teks yang menjurus kepada amalan diskursif (termasuk penghasilan teks, tafsiran teks dan amalan sosial (Fairclough, 1995). Interdiskursiviti mempunyai unsur-unsur teks yang dimanfaatkan untuk membina identiti, sosial dan ideologi. Antara unsur tersebut ialah genre yang merupakan satu set relatif yang stabil dalam konvensyen yang berkaitan jenis sosial. Genre terbabit tidak hanya jenis teks tertentu, tetapi juga proses tertentu penghasilan dan penggunaan teks. Stail juga salah satu unsur teks yang digunakan dan mempunyai beberapa parameter yang berbeza (Fairclough, 1992). Dalam proses kepimpinan, peranan bahasa linguistik memang tidak dapat dinafikan kepentingannya. Bahasa sentiasa penting dalam politik yang sebahagiannya merupakan proses kepimpinan (Fairclough, 2000). Peningkatan kepentingan bahasa dalam proses sosial turut membawa kepada peningkatan aras kesedaran dalam kalangan pemimpin untuk mengawal dan membentuk amalan bahasa yang sesuai dengan matlamat atau objektif kepimpinannya (Fairclough & Wodak, 1997). Idris Aman (2011) juga menjelaskan bahawa dalam konteks kepimpinan sebuah negara bangsa, bahasa memainkan peranan yang sangat menonjol. Beliau juga menjelaskan bahawa pemimpin negara perlu memanfaatkan bahasa atau “berwacana” secara efektif untuk berkomunikasi dengan rakyat yang dipimpin supaya ideologi dan mesej kepimpinannya sampai dan difahami oleh masyarakat. Dalam merumuskan definisi ini, beliau merujuk kepada Foucault dalam membincangkan tiga asas kepada pemilihan wacana (Fairclough, 1992b); pertama, pemilihan wacana berkait dengan fungsi yang akan dilaksanakan oleh wacana tersebut; kedua, wacana tersebut dipilih oleh seseorang yang mempunyai mandat menghasilkan wacana tersebut; dan ketiga, pemilihan wacana dibuat berdasarkan perkara yang dihasratkan atau keberhasilan daripada penghasilan wacana tersebut (Foucault, 1972).

SOROTAN LITERATUR

Sorotan literatur dalam makalah ini dibahagikan kepada dua, iaitu kajian lepas berkenaan ucapan pemimpin, dan penelitian aspek interdiskursiviti. Tinjauan kajian terdahulu mendapati beberapa kajian telah dilaksanakan berkaitan wacana pemimpin, seperti kajian Idris Aman (2006, 2011), Sanat (2005), Rohaidah (2012, 2016), Harshita Aini Haroon et al. (2020), dan Muhammad Faizul dan Mohd Azidan (2020). Kajian-kajian ini telah memfokuskan pada penyampaian ucapan dan keterhubungannya dengan amalan sosial kepimpinan dan masyarakat berdasarkan aspek linguistik. Dalam konteks politik, didapati bahawa pemimpin yang menunjukkan ciri-ciri kepimpinan yang kuat dan menggunakan bahasa yang menggambarkan kebersamaan, meminimumkan kerisauan dan tidak menyalahkan mana-mana pihak berpotensi kekal sebagai pemimpin (Windsor et al., 2018). Dalam konteks bencana alam pula, menunjukkan penggunaan bahasa yang merujuk kepada tuduhan (iaitu punca bencana) dan tuntutan pengiktirafan meningkat dalam kalangan pemimpin selepas berlakunya bencana, dan pemimpin menggunakan bahasa secara strategik ketika melalui suasana krisis (Windsor et al., 2014).

Penelitian aspek interdiskursiviti dalam teks ucapan pemimpin mendapati bahawa pengucapan yang dihasilkan bersandar pada beberapa jenis wacana lain seperti laporan, argumentasi, narasi, deskripsi, hujahan, dan ekspresi (Rahim Aman & Norfazila Ab. Hamid, 2015). Hal yang sama didapati dalam kajian tentang teks ucapan belanjawan Malaysia yang telah menggabungkan penggunaan empat jenis wacana seperti ekspositori, eksplanatori, argumentatif dan ekspresif yang lantas menyumbang kepada variasi dalam penyampaian (Muhammad Faizul Abd Hamid & Mohd Azidan Abdul Jabar, 2020). Di samping itu, gaya dan stail bahasa amat penting untuk memperlihatkan kewujudan hubungan dialektikal antara wacana dan masyarakat. Pemanfaatan pelbagai wacana telah mencerminkan emosi, matlamat

dan pemikiran pewacana dalam mewujudkan kebersamaan dengan khalayak (Radiman Junaidi, 2015).

Dalam ucapan perutusan khas PKP, aspek intertekstualiti sangat memainkan peranan penting untuk memperlihatkan keintelektualan dan gaya bahasa yang berkualiti oleh Perdana Menteri (Radiman Junaidi, 2012). Pemanfaatan pelbagai wacana dalam teks perutusan PKP dapat mencerminkan emosi, matlamat dan pemikiran pemimpin dalam usaha untuk meyakinkan rakyat. Dalam hal ini hubungan dialektikal antara wacana dengan amalan sosial, menunjukkan bahawa kandungan teks perutusan kepada umum berkaitan COVID-19 mempertimbangkan sentimen, perasaan dan suasana yang dialami khalayak pada tempoh tersebut. Sebagai contoh, kajian mengenai strategi diskursif dalam teks ucapan jurucakap pemerintah Indonesia dalam sidang akhbar semasa pandemik COVID-19 mendapati bahawa pewacana menggunakan pelbagai teknik untuk menyampaikan maklumat kepada khalayak, seperti pencalonan, predikasi, hujah, perspektif dan strategi intensifikasi (Sultan & Muhammad Rapi, 2020). Kajian tersebut yang menggunakan kerangka analisis wacana positif juga mendapati bahawa strategi diskursif digunakan untuk meningkatkan keyakinan masyarakat dan membina perpaduan masyarakat sebagai modal kekuatan untuk menghadapi wabak COVID-19. Dalam memerangi COVID-19 juga, seseorang pemimpin perlu bijak untuk memilih kata-kata yang berkesan supaya setiap maklumat dan arahan difahami oleh rakyat. Sebagai contohnya, ucapan Presiden Nigeria Muhammadu Buhari semasa pandemik dengan menggunakan kata-kata yang berkesan untuk memberi pemahaman kepada rakyat Nigeria tentang pandemik COVID-19 dan menekankan langkah-langkah yang harus diambil untuk membendung penyebaran virus tersebut. Beliau menggunakan pelbagai teknik linguistik seperti sebagai pembuat peralihan, pengulangan, aliterasi, asonansi, kata ganti untuk menjelaskan bahagian tema dan subjek dalam wacana bahasa. Hasil analisis diskursif mendedahkan presiden ini begitu komited dalam memerangi wabak COVID 19 yang merosakkan negara Negeria (Esther Chikaodi Anyanwu, 2020).

Oleh demikian, keperluan pelbagai wacana amat penting dalam menyampaikan maklumat kritikal, ataupun arahan seperti yang terdapat dalam teks PKP. Hal ini mengambil kira yang rakyat umumnya mempunyai pandangan berkaitan perkembangan wabak yang mungkin mempengaruhi tahap penerimaan arahan yang terkandung dalam teks PKP. Perkara ini adalah seperti dapatan hasil kajian tentang pandangan rakyat Malaysia terhadap COVID-19 seperti mana yang diperolehi dalam surat-surat pembaca kepada akhbar *The Star Online* (Siti Aisha Joharry & Syamimi Turiman, 2020). Kajian mendapati kebanyakan surat ini menyebut pandemik COVID-19 sebagai perkara yang mencabar dan mengaitkannya dengan ungkapan negatif yang dikaitkan dengan emosi khalayak. Tambahan pula, khalayak sememangnya tertanti-nanti tindakan dan makluman daripada pemimpin supaya mereka dapat mengetahui kedudukan krisis, dan pada masa yang sama membuat penilaian terhadap pemimpin itu sendiri (Windsor et al., 2014). Oleh itu, ucapan yang disampaikan seharusnya memenuhi tuntutan khalayak yang pelbagai ini. Ketika tempoh PKP, salah satu situasi yang dapat dilihat ialah kekerapan pengumuman tentang penularan wabak melalui media massa, terutama dalam media sosial yang menyumbang kepada kerisauan umum (Sultan & Muhammad Rapi, 2020). Pada masa yang sama juga wujud kebersamaan umum dalam usaha membanteras wabak tersebut melalui sokongan yang diberi antara satu sama lain dalam hantaran di media sosial (Azizan, Ismail & Qaiwer, 2020).

OBJEKTIF KAJIAN

Kajian ini memberi fokus kepada aspek interdiskurtiviti dalam teks pengumuman PKP 1.0 dan PKP 2.0. Objektif utama kajian adalah untuk mengenal pasti kepelbagaian dan fungsi wacana

dalam kedua-dua teks PKP dan bagaimana fungsi tersebut disampaikan melalui penggunaan teknik linguistik yang tertentu. Secara khususnya, soalan kajian adalah seperti berikut:

- (i) Apakah fungsi dan jenis wacana yang digunakan dalam kedua-dua teks perutusan arahan PKP?
- (ii) Bagaimanakah fungsi tersebut disampaikan dalam teks perutusan arahan PKP?

METODOLOGI KAJIAN

Bahagian ini memperincikan data dan konteks kajian, serta analisis yang telah dilaksanakan bagi data yang diperolehi. Kajian kualitatif ini menggunakan kaedah analisis kandungan untuk melihat aspek interdiskursiviti dalam teks perutusan arahan kerajaan berkaitan PKP. Menurut Idris Aman (2006), dalam proses menganalisis interdiskursiviti, penekanan perlu ditumpukan pada objektif yang utama, iaitu untuk mengenal pasti jenis, genre, gaya, jenis, aktiviti wacana dan jalinan wacana yang terlibat semasa proses penghasilan teks tersebut. Tujuannya untuk menjelaskan “hubungan dialektikal antara wacana pemimpin dengan amalan sosial” (Idris Aman, 2006). Hal yang sama juga dinyatakan oleh Fage-Butler (2015), iaitu analisis interdiskursiviti menyediakan platform untuk memperincikan bagaimana penghasil teks menggunakan wacana yang wujud dalam masyarakat secara strategik. Menyokong pandangan ini, sebagai contoh dapatan kajian tentang penggunaan istilah perbankan dalam wacana perbankan Islam berbahasa Melayu yang menunjukkan bahawa praktis sosial mempengaruhi pembentukan wacana, dan sebaliknya wacana berperanan memperteguh praktis sosial (Mohamad Fitri Mohamad Yusoff, et al, 2019). Pemilihan teks perutusan arahan kerajaan juga penting untuk melihat keberkesanan penyampaian komunikasi formal pemimpin dalam meyakinkan rakyat ketika berhadapan dengan situasi kritikal pandemik COVID-19 ini.

Data kajian terdiri daripada dua teks perutusan arahan kerajaan berkaitan PKP yang disampaikan oleh Perdana Menteri Malaysia YAB Tan Sri Dato’ Muhyiddin Yassin. Kedua-dua perutusan dibaca oleh Perdana Menteri Malaysia, iaitu terdapat teks yang telah disediakan terlebih dahulu untuk tujuan pengumuman kedua-dua perintah kawalan pergerakan. Perutusan disampaikan secara langsung dalam media elektronik secara formal, dalam keadaan Perdana Menteri berdiri, berpakaian formal dan melihat skrin. Waktu perutusan tersebut telah dimaklumkan kepada umum beberapa jam sebelum disiarkan secara langsung. Hal ini menyumbang kepada spekulasi dan jangkaan dalam kalangan umum tentang perkara yang akan disampaikan, lantas menuntut kepada perutusan yang jelas dan mampu menjawab persoalan khalayak. Maklumat lanjut kedua-dua teks pengumuman ditunjukkan seperti dalam Jadual 1 di bawah:

JADUAL 1. Maklumat Data Teks Pengumuman PKP Teks A dan Teks B

Perkara	Teks A	Teks B
Tarikh penyampaian	16 Mac 2020	11 Januari 2021
Patah perkataan	851 patah perkataan	2480 patah perkataan
Bilangan ayat	38 ayat	105 ayat
Tujuan teks	Pengumuman arahan bermula penularan kes Covid-19 dalam negara (sekitar 553 kes keseluruhannya)	Pengumuman arahan ekoran peningkatan kes Covid-19 (sekitar 3027 kes positif dalam sehari)

a) Teks A: Teks pengumuman arahan PKP 1.0

Teks A mengandungi 851 patah perkataan, telah disampaikan pada malam 16 Mac 2020 susulan peningkatan kes COVID-19 yang sukar dikawal dan pengelasan wabak sebagai satu pandemik pada 12 Mac 2020 oleh Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO). Pengumuman ini merupakan kemuncak kepada rentetan peristiwa yang pada amnya serba baharu dan bukan sesuatu yang biasa dilalui oleh rakyat di Malaysia. Pertama sekali ialah berkaitan situasi penularan wabak yang bermula dengan kes pertama pada 23 Januari 2020 (*COVID-19 Chronology*, 2020) hingga ke tujuh kes positif pada 29 Januari 2020, mencapai kemuncaknya apabila pada 30 Januari 2020, WHO mengisytiharkan bahawa wabak coronavirus sebagai darurat kesihatan dunia (*Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) (Statement on the second meeting, 2020)*). Ketika itu, majoriti daripada kes yang dilaporkan di Malaysia merupakan kes import dan melibatkan kontak rapat kepada kes import tersebut. Walau bagaimanapun, hal ini berubah apabila KKM memaklumkan seorang rakyat Malaysia menjadi kes jangkitan tempatan pertama pada 6 Februari 2020, disusuli dengan peningkatan yang begitu mendadak sehingga mencatat bilangan kes tempatan positif COVID-19 terkumpul sebanyak 36 pada 3 Mac 2020. Selain itu, kesan COVID-19 terhadap ekonomi dijangka memberi kesan kepada Malaysia berdasarkan laporan media (Liza Mokhtar & Ridauddin Daud, 2020). Pada 27 Februari 2020 kerajaan mengumumkan Pakej Rangsangan Ekonomi 2020 bagi melindungi ekonomi negara lantas memberi penanda yang jelas kepada rakyat kemungkinan kedudukan kewangan mereka akan terjejas akibat COVID-19. Selain itu, situasi wabak COVID-19 dalam negara tampak jelas semakin kritikal dengan kemunculan kluster tabligh yang menyumbang kepada 95 kes daripada keseluruhan 125 kes baharu positif COVID-19 pada 16 Mac 2020. Pengumuman PKP oleh Perdana Menteri pada malam 16 Mac 2020 sedikit sebanyak telah dijangka, namun perkara ini juga turut mengejutkan ramai dalam kalangan rakyat yang majoritinya belum pernah melalui situasi wabak dan perintah kawalan yang seperti itu.

b) Teks B: Teks pengumuman arahan PKP 2.0

Teks B disampaikan oleh Perdana Menteri Malaysia pada 13 Januari 2021, sekitar sepuluh bulan selepas pengumuman arahan PKP 1.0 pada 18 Mac 2020. Teks ini mengandungi 2480 patah perkataan, iaitu hampir tiga kali panjangnya dari teks PKP 1.0. Perutusan ini dibuat dalam situasi rakyat Malaysia sudah pernah melalui suasana PKP justeru dapat meneka dan mengandaikan bahawa perintah kawalan dikeluarkan sekali lagi. Namun, rakyat berada dalam dilema kerana media melaporkan bahawa dalam tempoh PKP 1.0, negara mengalami kerugian sebanyak RM2.4 bilion setiap hari (Hayati Ibrahim, 2020). Secara positifnya pengalaman mengharungi PKP 1.0 diandaikan bahawa persiapan rakyat dari segi mental dan fizikal bagi menghadapi PKP 2.0, justeru perutusan tersebut dilihat mengambil kira akan hal ini. Manakala dari segi konteks ucapan, terdapat dua perkara yang berlaku yang mungkin menyumbang kepada perbezaan dan penekanan kandungan antara kedua-dua perutusan walaupun kedua-duanya ialah perutusan PKP. Pertama sekali, sewaktu PKP 1.0 diumumkan, kes positif COVID-19 dalam negara hanya sekitar 553 orang keseluruhannya. Hal ini berbeza dengan PKP 2.0, iaitu ketika arahan ini dikeluarkan, negara mencatat sekitar 3027 kes positif dalam sehari. Bilangan kes positif yang semakin meningkat menjadikan rakyat mengharapkan sesuatu tindakan daripada kerajaan. Pada masa yang sama, kesan negatif PKP 1.0 terhadap ekonomi sama ada pada peringkat peribadi atau negara sedikit sebanyak meletakkan rakyat dalam dilema. Walaupun terdapat keperluan terhadap kawalan wabak, rakyat juga khuatir jika kawalan tersebut akan memberi mudarat kepada ekonomi dan kehidupan mereka. Perkara yang kedua ialah berkaitan set minda Perdana Menteri dan persekitaran politik negara pada waktu

itu. Tidak seperti pengumuman PKP pertama, selepas pengumuman PKP yang kedua, Perdana Menteri membuat Pengumuman Khas Darurat pada 12 Januari 2021. Walaupun rakyat hanya mengetahui hal ini apabila diumumkan, iaitu sehari selepas pengumuman PKP 2.0, sudah tentu hasrat dan inti pati pengumuman darurat telah berada dalam pengetahuan Perdana Menteri sewaktu beliau menyampaikan perutusan tentang PKP 2.0. Malah, pengetahuan beliau tentang pengumuman khas darurat sudah tentu sedikit sebanyak mempengaruhi kandungan perutusan PKP 2.0, justeru beliau perlu berhati-hati dalam ucapannya supaya rakyat tidak terlalu terkesan lantas mempengaruhi reaksi dan penerimaan mereka berkaitan pengumuman khas darurat.

PENGANALISISAN DATA

Terdapat beberapa langkah dalam penganalisan data. Langkah pertama yang diambil adalah untuk mengenal pasti unit wacana (UW). Untuk tujuan itu pengoperasian UW perlu ditetapkan supaya usaha mengklasifikasikan dapat dibuat secara sistematik. Pada permulaannya, definisi UW diadaptasi daripada Biber et. al. (2021), iaitu satu UW perlulah sekurang-kurangnya satu ayat lengkap dan mempunyai satu fungsi komunikasi utama, iaitu fungsi wacana. Bagi kes yang mempunyai dua fungsi yang telah dikenal pasti, fungsi yang lebih menyerlah atau utama telah digunakan untuk tujuan klasifikasi. Berdasarkan kriteria tersebut, penyelidik telah mengenal pasti sejumlah 17 UW secara keseluruhan daripada kedua-dua teks. Beberapa fungsi didapati berulang, justeru menghasilkan 26 UW dalam Teks A dan 64 UW dalam Teks B. Fungsi wacana yang dikenal pasti bagi setiap teks pada peringkat ini adalah seperti yang dijelaskan dalam Jadual 2.

JADUAL 2. Kekerapan UW dalam teks A dan B

Fungsi wacana	Teks A	Teks B
memerihalkan tujuan ucapan	1	0
menjelaskan situasi terkini berdasarkan kejadian lampau	2	4
berkongsi perasaan/ penilaian/ harapan/ pandangan	3	5
memberi arahan	1	6
memberi justifikasi kepada permohonan/ arahan/tindakan	5	4
memperincikan arahan/pengumuman	1	4
memberi nasihat	4	4
memberi jaminan	3	9
menyatakan komitmen	2	4
mengajak khalayak untuk mengambil tindakan/ mempercayai	2	5
menerangkan tindakan masa hadapan	1	7
menyatakan apresiasi	1	1
menerangkan kemungkinan masa hadapan	0	2
memerihalkan pendirian	0	1
memberi amaran	0	3
menyatakan empati	0	3
membuat pengumuman baharu	0	2
JUMLAH	26	64

Walau bagaimanapun, salah satu kompleksiti yang ketara dalam analisis awal ini ialah berkaitan penemuan dua fungsi komunikasi dalam satu UW. Sebagai contoh dalam Teks A, penyelidik mengenal pasti dua fungsi wacana bagi UW14, iaitu *mengajak khalayak untuk mengambil tindakan/ mempercayai* dan *memberi nasihat*, seperti di bawah:

- a) *Saya merayu kepada saudara-saudari agar sentiasa mematuhi Perintah Kawalan Pergerakan ini. Ini adalah tanggungjawab kita bersama yang mesti kita laksanakan sebagai rakyat yang prihatin terhadap keluarga kita, masyarakat kita dan negara kita. (Teks A-UW14)*

Perkataan *merayu* yang digunakan ialah penanda ajakan oleh Perdana Menteri dalam usaha untuk memastikan PKP dipatuhi oleh semua lapisan rakyat. Pada masa yang sama, ajakan tersebut boleh ditakrifkan sebagai nasihat tentang tanggungjawab yang perlu dilaksanakan sebagai rakyat Malaysia. Bagi UW17 dalam Teks B pula, dua fungsi komunikasi yang dikenal pasti ialah *memberi jaminan* dan *menerangkan tindakan masa hadapan*:

- b) *Bagi sektor ekonomi, Kerajaan telah mengenal pasti lima sektor yang dibenarkan beroperasi dan dikategorikan sebagai sektor ekonomi perlu (essential economic sector) iaitu pengilangan dan pembuatan, pembinaan, perkhidmatan, perdagangan dan pengedaran, serta perladangan dan komoditi. Sektor ini dibenarkan beroperasi kerana peranannya menyokong kerja-kerja membekal keperluan asas seperti makanan, minuman dan barangan keperluan rumah serta penjagaan diri; kelengkapan PPE, peranti perubatan dan ubatan kepada petugas kesihatan; aktiviti perdagangan antarabangsa; memastikan rantai bekalan tidak terputus dan menyokong infrastruktur kritikal dan kerja-kerja kecemasan. (Teks B-UW17)*

Melalui maklumat yang dikeluarkan oleh kerajaan, terdapat lima sektor telah dikenal pasti untuk dibenarkan beroperasi dalam tempoh PKP tersebut dikuatkuasakan. Perdana Menteri telah memberi jaminan bahawa rakyat tidak perlu risau tentang aktiviti kehidupan sama ada keperluan asas dari aspek pekerjaan dan perkembangan ekonomi negara tidak akan terjejas dalam tempoh PKP dilaksanakan. Perdana Menteri juga memperincikan tujuan sektor tersebut dibenarkan beroperasi, dan ini memberi keyakinan kepada rakyat bahawa tindakan yang diambil berdasarkan pertimbangan terhadap keperluan dan keselamatan mereka. Perincian yang dilakukan ini penting kerana mengambil kira sentimen yang wujud dalam kalangan umum ketika itu yang berada dalam dilema antara kerisauan dijangkiti dan memastikan kelangsungan hidup, terutama sekali mengambil kira pengalaman mereka melalui PKP 1.0 hampir setahun sebelum itu.

Terdapat beberapa lagi contoh seperti ini dalam kedua-dua teks yang menyumbang kepada kerumitan menganalisis data. Hal ini telah mendorong penyelidik untuk menyemak semula pengoperasian UW. Pada analisis kitaran kedua ini, definisi UW ditambah baik dengan penambahan dua lagi kriteria, menghasilkan kriteria UW yang lebih terangkum seperti berikut:

- (i) unit yang mempunyai permulaan dan pengakhiran yang jelas dari segi fungsi komunikasi;
- (ii) mempunyai satu fungsi komunikasi utama; dan
- (iii) mesti terdiri daripada sekurang-kurangnya satu ayat lengkap.

Klasifikasi fungsi wacana diadaptasikan daripada empat fungsi asal dalam kerangka interdiskursiviti yang dihasilkan oleh Idris Aman (2006), iaitu:

- (i) memberitahu
- (ii) memahami
- (iii) mengemukakan/mempertahan pandangan
- (iv) meluahkan hasrat.

Sebanyak 17 UW dalam Teks A dan 45 UW dalam Teks B telah dikenal pasti dan dikategorikan dalam lima fungsi wacana utama, iaitu *memberitahu*, *memahamkan*, *mengemukakan/mempertahan pandangan*, *meluahkan hasrat* dan *mengeluarkan arahan*. Fungsi *mengeluarkan arahan* ialah tambahan kepada fungsi asal yang dicadangkan oleh Idris Aman (2006) seperti yang dinyatakan sebelum ini. Fungsi ini, mempunyai sifat wacana berbentuk instruktif seperti penggunaan teknik *arahan langsung* dan *penyataan arahan melalui pelaporan*, dibangunkan memandangkan empat jenis dan fungsi wacana sedia ada (rujuk Idris Aman, 2006) didapati tidak dapat menggambarkan dengan tepat wacana yang hadir dalam teks tersebut yang bersifat ‘memberi atau mengeluarkan arahan’.

Fungsi wacana yang terdekat dengan fungsi *mengeluarkan arahan* ialah fungsi *meluahkan hasrat*; perbezaan yang dicadangkan dalam pengelasan ini ialah fungsi *meluahkan hasrat* lebih tertumpu kepada luahan hasrat peribadi pewacana sebagai seorang pemimpin, berbanding dengan fungsi *mengeluarkan arahan* yang lebih tertumpu kepada keputusan yang dibuat oleh badan rasmi, dan dalam konteks ini, oleh kerajaan pusat yang disampaikan oleh pewacana melalui ucapannya. Penambahan fungsi ini juga diperlukan kerana pengelasan yang ditetapkan oleh Idris Aman (2006) dibuat berdasarkan analisis teks perutusan tahun baharu Mahathir Mohamad yang jenis wacananya ialah perutusan. Tambahan pula, perutusan yang disampaikan oleh Mahathir Mohamad dalam menyampaikan maklumat tentang situasi dalam negara ialah melalui “laporan, penerangan, hujahan dan ekspresi serta ‘pesanan dan nasihat-nasihat yang sesuai’” (Idris Aman, 2006:121) dan tidak dapat menjelaskan fungsi *mengeluarkan arahan* yang didapati dalam teks perutusan yang dikaji. Klasifikasi fungsi wacana tersebut akan diperincikan dalam bahagian seterusnya berdasarkan hasil analisis data.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

a) Fungsi wacana

Data UW bagi kes yang mempunyai dua fungsi ditunjukkan pada data 1. Berdasarkan data tersebut, terdapat dua potensi fungsi yang dikenal pasti, iaitu *meluahkan hasrat* dan *mengemukakan pandangan*. Namun penyelidik memutuskan bahawa walaupun sememangnya fungsi UW ini mengemukakan pandangan pewacana, secara dominannya bertujuan untuk pewacana meluahkan hasrat melalui meraih simpati khalayak agar memahami situasi yang beliau hadapi yang mendorong kepada pembuatan keputusan tertentu.

1. *Tidak mudah untuk saya mengatakan semua ini tetapi inilah realiti yang berlaku sekarang dengan berbagai kemungkinan yang terpaksa kita hadapi sekiranya dibiarkan berlarutan tanpa sebarang campur tangan atau intervensi kesihatan awam yang lebih ketat. (Teks B- UW13)*

Analisis kitaran kedua telah mengenal pasti 17 UW dalam Teks A dan 45 UW dalam Teks B. UW yang boleh dikategorikan dalam lima fungsi wacana utama, iaitu *memberitahu*, *memahamkan*, *mengemukakan/mempertahan pandangan*, *meluahkan hasrat* dan *mengeluarkan arahan* seperti ditunjukkan dalam Jadual 3.

JADUAL 3. Fungsi wacana dan kekerapan UW dalam teks PKP Teks A dan Teks B

Fungsi wacana	Teks A	Teks B
Memberitahu	3 (17.6%)	9 (20%)
Memahamkan	3 (17.6%)	16 (36%)
Mengemukakan/mempertahan pandangan	4 (23.5%)	5 (11%)

Meluah hasrat	5 (29.4%)	9 (20%)
Mengeluarkan arahan	2 (11.8%)	6 (13%)
Jumlah keseluruhan	17 (100%)	45(100%)

Jadual 3 menunjukkan fungsi wacana dan bilangan serta peratusan kekerapan UW yang ditemui dalam Teks A dan Teks B. Kekerapan menunjukkan bilangan setiap UW sedikit dalam Teks A berbanding Teks B. Namun hal ini dijangkakan, memandangkan Teks A ialah teks pendek yang hanya mengandungi 851 patah perkataan (38 ayat), berbanding 2480 patah perkataan dalam Teks B (105 ayat). Perbezaan fungsi wacana dalam kedua-dua teks dapat dilihat dengan jelas melalui perbezaan peratusan.

Bagi Teks A, fungsi meluahkan hasrat adalah paling tinggi peratusannya iaitu sebanyak 29.4% berbanding fungsi-fungsi lain, manakala fungsi mengeluarkan arahan adalah yang paling rendah, iaitu sebanyak 11.8% sahaja. Contoh fungsi meluahkan hasrat adalah seperti dalam data 2 dan data 3:

2. *Saya sedar bahawa saudara-saudari mungkin merasakan bahawa tindakan yang diambil oleh Kerajaan ini menimbulkan kesulitan dan kesukaran untuk saudara-saudari menjalani kehidupan seharian. (Teks A - UW7)*
3. *Saya harap saudara-saudari dapat bersabar menghadapi dugaan ini. Jangan panik, jangan cemas, dan sentiasalah bertenang. Saya percaya dengan langkah-langkah sekatan pergerakan yang dilaksanakan oleh Kerajaan, kita mampu menyekat penularan wabak ini dalam masa yang terdekat. (Teks A – UW10)*

Peratusan fungsi meluahkan hasrat paling tinggi dalam Teks A ialah sesuatu yang dijangka, memandangkan fungsi tersebut mempunyai matlamat “menarik penyertaan rakyat terhadap apa yang dihasratkan” (Idris Aman, 2006) lebih-lebih lagi mengambil kira bahawa peratusan tersebut mengandungi arahan PKP yang pertama, justeru memerlukan kerjasama rakyat dalam memastikan objektif kawalan penularan melalui langkah tersebut dapat dicapai. Fungsi yang paling sedikit peratusannya adalah sebanyak 11.8% dalam Teks A ialah fungsi mengeluarkan arahan, seperti contoh data 4 berikut:

4. *Untuk menguatkuasakan larangan ini, semua rumah ibadat dan premis perniagaan hendaklah ditutup, kecuali pasar raya, pasar awam, kedai runcit dan kedai serbaneka yang menjual barangan keperluan harian. Khusus untuk umat Islam, penangguhan semua aktiviti keagamaan di masjid dan surau termasuk Solat Jumaat adalah selaras dengan keputusan Mesyuarat Jawatankuasa Muzakarah Khas yang telah bersidang pada 15 Mac 2020. (Teks A – UW5)*

Fungsi ini mempunyai kekerapan paling rendah memandangkan arahan yang diumumkan adalah terhad, iaitu satu arahan sahaja, dan tidak berulang-ulang. Bagi Teks B pula, fungsi yang paling tinggi peratusannya ialah fungsi wacana *memahami*, iaitu 36% daripada semua fungsi wacana yang dikenal pasti, seperti dalam contoh data 5:

5. *Trend ini nyata amat membimbangkan dan Kerajaan sedar bahawa pendekatan yang lebih tegas mesti diambil bagi memutuskan rantaian*

penularan jangkitan COVID-19 ini, sekali gus menurunkan bilangan kes positif harian ke satu tahap yang terkawal dan boleh diuruskan dengan lebih berkesan. (Teks B: UW8)

Fungsi ini memperincikan laporan yang dimaklumkan dalam ucapan pewacana kerana rakyat perlu memahami dengan jelas mengapa sesuatu tindakan perlu diambil. Fungsi ini menonjol dalam Teks B kerana pewacana perlu memastikan rakyat tidak meragui keputusan mengeluarkan arahan PKP 2.0, terutama sekali apabila mereka sudah pun melalui pengalaman yang pelbagai dan kesan (yang kemungkinan negatif) daripada PKP 1.0. Perutusan ini, dalam erti kata lain, perlu berusaha meyakinkan khalayak bahawa PKP 2.0 benar-benar perlu dilaksanakan.

Walaupun fungsi wacana *mengeluarkan arahan* paling sedikit dalam Teks A, namun fungsi ini lebih besar peratusannya dalam Teks B memandangkan arahan yang merujuk kepada pelbagai aktiviti telah dikeluarkan dalam teks ini, selain daripada arahan umum PKP 2.0. Kepelbagaian dalam skop arahan wujud dan dikenal pasti kerana setelah hampir setahun pelaksanaan PKP 1.0, permasalahan timbul berkaitan pelbagai aktiviti sosioekonomi yang memerlukan perincian arahan yang jelas. Lantas, dalam Teks B, sebagai contoh, terdapat arahan am berkaitan PKP (UW11), arahan tentang aktiviti sosial (UW13), arahan kepada majikan (UW19) dan arahan berkaitan aktiviti riadah (UW26). Kerencaman arahan seperti ini tidak dilihat dalam perutusan Teks A memandangkan arahan PKP pada waktu itu ialah perkara baharu yang belum dapat menjangkakan keperluan untuk mengeluarkan arahan yang merujuk kepada pelbagai aktiviti secara spesifik.

Fungsi wacana yang paling sedikit dalam Teks B ialah fungsi *mengemukakan /mempertahan pandangan, iaitu sebanyak 11% sahaja*. Fungsi ini digunakan dalam perutusan untuk memberi pandangan pewacana keperluan tindakan yang diumumkan, iaitu dalam hal ini, berkaitan dengan arahan bekerja dari rumah, seperti dalam data 6:

6. *Hanya dengan langkah ini, kita dapat mengurangkan risiko jangkitan COVID-19 di tempat kerja. (Teks B: UW20)*

Seperkara yang ketara ialah perbezaan peratusan antara fungsi *mengemukakan /mempertahan pandangan* dalam Teks A dan Teks B. Jika dilihat dalam Jadual 3, fungsi *mengemukakan/mempertahan pandangan lebih tinggi* peratusannya dalam Teks A, berbanding Teks B, seperti dalam contoh data 7:

7. *Ini adalah tanggungjawab kita bersama yang mesti kita laksanakan sebagai rakyat yang prihatin terhadap keluarga kita, masyarakat kita dan negara kita. (Teks A: UW15)*

Dalam konteks kedua-dua perutusan ini, fungsi ini bertujuan meyakinkan rakyat tentang keputusan yang diambil (seperti dalam contoh Teks A: UW15) dan mempertahankan arahan yang dikeluarkan oleh kerajaan (seperti dalam contoh Teks B: UW20). Fungsi kedua-dua peranan ini juga ditekankan oleh Idris Aman (2006). Walau bagaimanapun, peratusan penggunaan fungsi yang lebih tinggi digunakan dalam Teks A kerana pada PKP 1.0, ialah kerajaan perlu mengambil langkah meyakinkan dan mempertahankan tindakan tersebut melalui perutusan Perdana Menteri. Perutusan daripada pemimpin negara menjadi wadah dan senjata utama dalam memastikan PKP dapat dilaksanakan dengan jayanya. Fungsi tersebut tidak lagi begitu penting dalam perutusan Teks B, memandangkan rakyat sudah maklum tentang keperluan PKP hasil daripada pengalaman mereka melaluinya sendiri semasa PKP 1.0 dahulu. Tambahan pula, laporan panjang yang telah diberikan oleh Perdana Menteri pada

permulaan ucapannya dalam Teks B yang merangkumi bukan sahaja bilangan kes, tetapi juga nilai R-naught, kapasiti sistem kesihatan yang semakin meruncing dan kadar kematian yang semakin meningkat sudah cukup untuk meyakinkan rakyat akan keperluan PKP yang kedua dilaksanakan, justeru tidak perlu lagi dikemukakan hujahan untuk meyakinkan rakyat tentang tindakan ini.

b) Ciri interdiskursif dalam teks perutusan PKP

Lanjutan daripada pengenalanpastian fungsi wacana dalam teks PKP 1.0 (Teks A) dan PKP 2.0 (Teks B), bahagian ini memperincikan tafsiran jenis dan sifat wacana serta teknik yang digunakan dalam kedua-dua teks. Jadual 4 menjelaskan jenis dan sifat wacana berdasarkan fungsi yang telah dikenal pasti, dan teknik yang digunakan dalam kedua-dua perutusan tersebut. Hasil daripada jadual ini menunjukkan bahawa kedua-dua perutusan ini mempunyai tujuan utama iaitu memaklumkan arahan PKP. Dalam masa yang sama, kombinasi wacana ini mempunyai pelbagai sifat dan fungsi masing-masing yang spesifik.

JADUAL 4. Interdiskursiviti dalam teks pengumuman arahan kerajaan

Fungsi	Jenis wacana	Sifat wacana	Teknik
Memberitahu	Laporan	Ekspositori	a. Laporan maklumat terus b. Laporan secara klasifikasi c. Laporan berasaskan masa
Memahami	Penerangan	Informatif	a. Penerangan sebab-akibat b. Penerangan bandingan c. Penerangan incian
Mengemukakan/ Mempertahan pandangan	Hujahan	Argumentatif	a. Hujahan dengan perihalan b. Hujahan dengan takrifan c. Hujahan dengan ayat nyataan
Meluah hasrat	Ekspresi	Ekspresif	a. Kehendak b. Larangan c. Ajakan d. Empati e. Nasihat f. Penghargaan
Mengeluarkan arahan	Arahan	Instruktif	a. Arahan langsung b. Pernyataan arahan melalui pelaporan

FUNGSI WACANA MEMBERITAHU

Fungsi ini terkait dengan jenis wacana laporan dan berciri ekspositori. Wacana memberitahu bertujuan menerangkan atau menjelaskan sesuatu perkara. Dalam kedua-dua teks, penerangan dan penjelasan disampaikan melalui salah satu daripada tiga teknik seperti berikut:

i) Laporan maklumat terus

Laporan maklumat terus melibatkan peletakan maklumat awal pada awal perenggan sebagai pembuka kepada penerangan lanjut yang diberikan selepas maklumat ini diberikan. Data 8 melaporkan ketidakmampuan KKM berkaitan peningkatan kes, disertai penggunaan *breaking point*. Pewacana menyediakan khalayak untuk mendengar maklumat yang lebih terperinci berkaitan ketidakmampuan tersebut. Lanjutan daripada UW ini, pewacana seterusnya memperincikan, tentang peratusan penggunaan katil di hospital, jumlah kematian di Malaysia akibat COVID-19 dan kesukaran mobilisasi akibat bencana lain, yang kesemuanya berfungsi sebagai ilustrasi dan keterangan lanjut kepada ketidakmampuan yang dilaporkan.

8. *Pada ketika ini, fasiliti Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM) sudah tidak mampu untuk menampung peningkatan sehingga 2,000 kes baharu setiap hari. Our healthcare system is at breaking point. (Teks B: UW4)*

Walau bagaimanapun, terdapat juga laporan maklumat terus yang tidak mempunyai sebarang perincian lanjut tetapi sekadar berfungsi untuk menyampaikan maklumat, seperti dalam contoh data 9 di bawah:

9. *Saya telah mengarahkan Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna agar sentiasa memantau situasi bekalan makanan dan keperluan harian di pasaran sepanjang tempoh Perintah Kawalan Pergerakan ini berkuat kuasa. (Teks A: UW13)*

Dalam contoh ini, maklumat yang diberikan ialah maklumat baharu yang memerihalkan tentang usaha yang diambil oleh kerajaan dalam memastikan keperluan harian mencukupi, iaitu mesej yang ingin didengari oleh rakyat dalam situasi genting yang sedang mereka lalui.

ii) Laporan secara klasifikasi

Laporan secara klasifikasi merujuk kepada laporan yang dikelaskan sebagai “dihasilkan mengikut sesuatu bidang atau sudut pandangan” (Idris Aman, 2006). Contoh tunggal dalam kedua-dua teks yang dikaji ditemui dalam data 10 yang memerihalkan laporan insiden jangkitan COVID-19 dari sudut *gelombang* penularan. Pewacana menjelaskan dengan lebih lanjut tempoh yang dirujuk oleh gelombang ketiga, tetapi mesej utama yang ingin disampaikan ialah kluster yang terlibat dalam tempoh tersebut. Malah, ‘gelombang ketiga’ merupakan skop kepada mesej yang disampaikan.

10. *Di dalam gelombang ketiga ini yang bermula pada 20 September 2020, sejumlah 476 kluster baharu dilaporkan sehingga 10 Januari 2021 melibatkan 259 kluster (54.41%) tempat kerja. (Teks B: UW1)*

ii) Laporan berasaskan masa

Dalam teknik laporan berasaskan masa, kata keterangan masa digunakan untuk memberi konteks kepada laporan penularan wabak. Kata keterangan ini juga penting dalam pelaporan memandangkan masa yang dirujuk boleh dikaitkan dengan perkembangan wabak tersebut, seperti *hari ini, semalam, penghujung November 2020* dan sebagainya, seperti dalam contoh data 11-13 di bawah:

11. *Di Malaysia, telah berlaku peningkatan kes Covid-19 secara mendadak, iaitu 190 kes semalam, disusuli 125 kes baharu hari ini, menjadikan jumlah keseluruhan individu yang dijangkiti wabak ini adalah sebanyak 553 orang. (Teks A: UW1)*
12. *Bermula penghujung November 2020, fenomena kes harian empat digit bagi COVID-19 direkodkan setiap hari sehinggalah rekod tertinggi yang telah dilaporkan pada 7 Januari 2021, iaitu sebanyak 3,027 kes. (Teks B: UW1)*
13. *The situation today is indeed very alarming. Our healthcare system is under tremendous pressure now than at any other time since the start of the pandemic. (Teks B: UW8)*

Kata keterangan masa yang banyak digunakan adalah merujuk pada masa yang lepas seperti *semalam, penghujung November 2020, any other time since the start of the pandemic* dan sebagainya. Hal ini bersesuaian dengan teknik pelaporan yang melaporkan perkara yang telah berlaku dan dalam konteks ini merujuk pada masa.

FUNGSI WACANA MEMAHAMKAN

Fungsi ini dikaitkan dengan sifat wacana informatif, iaitu penerangan diberikan oleh pewacana melalui beberapa teknik. Teknik yang didapati dalam kedua-dua perutusan arahan Perdana Menteri dalam kajian ini didapati sama dengan teknik yang diperincikan oleh Idris Aman (2006) yang bertujuan untuk “menjelaskan aspek ‘mengapa’ tentang sesuatu maklumat atau fakta”. Tiga teknik yang didapati dalam kedua-dua teks ini ialah penerangan sebab-akibat, penerangan bandingan dan penerangan incian.

i) Penerangan sebab-akibat

Penerangan sebab-akibat ditunjukkan dalam data 14 selepas pewacana memperincikan dengan panjang lebar situasi sejak permulaan perutusan situasi COVID-19 dalam negara. Penerangan tersebut berfungsi sebagai latar belakang kepada *trend* yang menjadi sebab kepada *pendekatan yang lebih tegas* (akibat) yang perlu diambil oleh kerajaan.

14. *Trend ini nyata amat membimbangkan dan Kerajaan sedar bahawa pendekatan yang lebih tegas mesti diambil bagi memutuskan rantaian penularan jangkitan COVID-19 ini, sekali gus menurunkan bilangan kes positif harian ke satu tahap yang terkawal dan boleh diuruskan dengan lebih berkesan. (Teks B: UW2)*

Manakala dalam data 15 pula, pewacana memerihalkan akibat yang bakal berlaku sekiranya *realiti yang dihadapi sekarang* (sebab) tidak ditangani dengan baik. Realiti tersebut merujuk kepada ketidakmampuan sistem kesihatan menampung bilangan kes yang ada.

15. *Peningkatan jumlah pesakit secara mendadak akan melumpuhkan kapasiti sistem kesihatan sedia ada dalam sekelip mata. Ia tidak lagi mampu untuk menampung jumlah pesakit yang memerlukan rawatan dan kes-kes kematian akan terus meningkat. Tidak mudah untuk saya mengatakan semua ini tetapi inilah realiti yang berlaku sekarang dengan berbagai kemungkinan yang terpaksa kita hadapi sekiranya dibiarkan berlarutan*

tanpa sebarang campur tangan atau intervensi kesihatan awam yang lebih ketat. (Teks B: UW7)

Dalam kedua-dua cebisan ini ‘akibat’ yang dinyatakan belum lagi berlaku, tetapi satu jangkaan oleh pihak kerajaan. Penerangan ini diberikan untuk memberi senario kepada khalayak tentang kemungkinan yang boleh berlaku, dan seterusnya memberi justifikasi yang kukuh kepada tindakan yang diambil oleh pihak kerajaan. Dengan menggunakan teknik ini, harapan pewacana ialah tindakan yang diambil lebih mudah diterima oleh rakyat memandangkan punca kepada tindakan serta risiko yang ada telah pun diperjelaskan.

ii) Penerangan bandingan

Penerangan bandingan merujuk penerangan yang melibatkan perbandingan dengan situasi atau entiti lain, yang bertujuan untuk memberi kejelasan kepada sesuatu isu. Sebagai contoh, bagi data 16, perbandingan peningkatan wabak yang dibuat dengan negara lain memberi gambaran kepada khalayak tentang situasi yang mungkin berlaku jika tindakan pembendungan wabak tidak diambil. Perbandingan dibuat untuk memberi contoh realiti kepada khalayak dan menyampaikan mesej bahawa peningkatan wabak bukanlah andaian tetapi sesuatu yang telah pun berlaku di tempat lain.

16. Namun, tindakan ini mesti diambil oleh kerajaan untuk membendung penularan wabak Covid-19 yang berkemungkinan meragut nyawa rakyat negara ini. Kita telah melihat peningkatan wabak Covid-19 secara mendadak daripada puluhan orang yang dijangkiti virus ini kepada ribuan orang dalam masa yang singkat di beberapa buah negara lain. Sudah pasti saudara-saudari tidak mahu keadaan yang sama berlaku di negara kita. (Teks A: UW8)

Dalam contoh data 17 pula, perbandingan yang dibuat antara kadar penggunaan katil ICU di beberapa hospital bertujuan untuk memberi penekanan kepada *breaking point* yang disebutkan dalam ayat pemula UW ini. Apabila dibandingkan kadar antara beberapa hospital tersebut, khalayak boleh membuat beberapa rumusan, seperti di hospital manakah kadar adalah yang tertinggi, dan semua hospital berada dalam keadaan yang kritikal memandangkan semuanya mencatat julat peratusan yang tinggi.

17. Our healthcare system is at breaking point. Saya ingin jelaskan realiti situasi sistem kesihatan yang sedang kita hadapi sekarang: (I). Lima belas (15) buah hospital COVID-19 mencatatkan kadar penggunaan katil COVID-19 (bukan ICU) melebihi 70 peratus. (II). Di Lembah Klang kadar penggunaan katil ICU untuk pesakit COVID-19 di Hospital Kuala Lumpur dan di Pusat Perubatan Universiti Malaya telah mencapai 100 peratus manakala di Hospital Sungai Buloh pula telah mencapai 83 peratus. Sementara itu, kadar penggunaan katil ICU untuk pesakit COVID-19 di lima (5) buah negeri iaitu Perak, Selangor, Melaka, Terengganu dan Sarawak telah melebihi 70 peratus. (Teks B: UW5).

iii) Penerangan incian

Penerangan jenis incian paling kerap digunakan dalam Teks B sebanyak 36%, iaitu perutusan arahan bagi PKP 2.0. Teknik ini digunakan untuk memperincikan secara mendalam tentang perkara yang telah dinyatakan dalam ayat topik atau ayat sebelum sesuatu UW itu seperti dalam contoh data 18:

18. Untuk itu, Kerajaan memutuskan untuk melaksanakan Perintah Kawalan Pergerakan, mulai 18 Mac 2020, iaitu lusa hingga 31 Mac 2020, di seluruh negara. Perintah kawalan ini dibuat di bawah Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988 dan Akta Polis 1967. (Teks A: UW4).

Dalam data tersebut menunjukkan butiran perundangan mengenai PKP, iaitu akta yang terlibat, dimaklumkan untuk meyakinkan kesahan tindakan yang dilaksanakan oleh kerajaan. Hal yang sama dapat dilihat dalam contoh data 19 di bawah:

19. Untuk itu, Kerajaan telah memutuskan untuk melaksanakan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) untuk tempoh 14 hari bermula jam 12.01 tengah malam, Rabu, 13 Januari 2021 sehingga 26 Januari 2021. Perintah ini melibatkan tiga peringkat pelaksanaan seperti berikut:

- a. Pertama, PKP ke atas enam (6) buah negeri iaitu Pulau Pinang, Selangor, Wilayah Persekutuan (Kuala Lumpur, Putrajaya dan Labuan), Melaka, Johor dan Sabah.*
- b. Kedua, PKP Bersyarat (PKP-B) ke atas enam (6) buah negeri iaitu Pahang, Perak, Negeri Sembilan, Kedah, Terengganu dan Kelantan.*
- c. Ketiga, PKP Pemulihan (PKP-P) pula akan dilaksanakan bagi negeri Perlis dan Sarawak dan akan diteruskan sepanjang tempoh tersebut. (Teks B: UW12).*

Penerangan incian dalam data 19 dibuat melalui penggunaan rujukan penomboran *pertama*, *kedua* dan seterusnya sebagai memperincikan *tiga peringkat pelaksanaan* yang dinyatakan pada awalnya. Terdapat juga teknik perincian yang menggunakan kata tugas *seperti* dan *termasuk* untuk memperincikan sesuatu perkara yang telah disebut, seperti dalam data 20 dan 21 di bawah.

20. Kementerian Perdagangan Dalam negeri dan Hal Ehwal Pengguna (KPDNHEP) telah memberikan jaminan bahawa bekalan di semua sektor peruncitan adalah mencukupi. Pemantauan terhadap barangan keperluan pengguna seperti gula, minyak masak, tepung gandum, beras, roti putih, susu tepung, ayam, sayur-sayuran, telur, bawang, hand sanitizer dan pelitup muka akan dilakukan setiap hari. (Teks B: UW23)

21. Kajian klinikal yang pertama dilakukan di Malaysia ini dijangka akan melibatkan seramai 3,000 sukarelawan dan Malaysia bakal menjadi negara pertama di luar negara China untuk kajian calon vaksin inactivated COVID-19 vaccine buatan Institute of Medical Biology Chinese Academy of Medical Sciences, China (IMBCAMS) ini. Kesemua keperluan regulatori termasuk kelulusan etika dari Medical Review & Ethics Committee (MREC) dan akhir

sekali, Clinical Trial Import License (CTIL) dari NPRA telah diperolehi pada 8 Januari 2021. (Teks B: UW36)

Dalam kedua-dua contoh ini, perincian yang diberikan, iaitu *gula, minyak masak, tepung gandum* dan sebagainya, dan *Medical Review & Ethics Committee (MREC)* bertujuan memberi penerangan yang lebih mendalam berkaitan *keperluan pengguna* dan *keperluan regulatori*, supaya khalayak faham dan tiada persoalan tentang situasi dan kajian klinikal yang boleh membantut perkembangan tersebut.

Jenis wacana penerangan didapati paling tinggi peratusannya, iaitu sebanyak 16% dalam Teks B. Hal ini memang dijangka mengambil kira pelbagai persoalan yang di antisipasi oleh pihak kerajaan akan ditanya oleh khalayak, justeru mendorong teks tersebut ditulis dengan mengemukakan penerangan yang mendalam melalui penggunaan teknik-teknik yang telah dinyatakan dalam bahagian ini.

FUNGSI WACANA MENGEMUKAKAN/ MEMPERTAHAN PANDANGAN

Fungsi wacana ini mengandungi ciri argumentatif yang menggunakan dua teknik, iaitu hujahan dengan ayat topik perihalan dan hujahan dengan ayat topik kenyataan. Hujahan berbeza daripada penerangan kerana hujahan lebih bersifat mempertahankan pandangan atau mengemukakan pandangan pewacana dalam usaha untuk meyakinkan khalayak atau rakyat tentang perkara yang didukung melalui perutusannya.

i) Hujahan dengan perihalan

Penggunaan teknik hujahan dengan perihalan menggunakan kata pemerian *adalah*, seperti dalam contoh di bawah, iaitu pewacana mengajak pemimpin masyarakat mempercayai bahawa mereka semua ialah *frontliners*. Hal ini ialah perspektif atau konsep baharu kerana lazimnya, *frontliners* merujuk kepada petugas barisan hadapan terutamanya dalam sektor keselamatan seperti polis dan bomba, serta anggota perubatan seperti doktor dan petugas kesihatan lain. Penekanan bahawa *anda semua adalah frontliners* ialah satu hujahan bertujuan untuk meyakinkan khalayak seperti contoh data 22 di bawah:

22. *Saya ingin mengajak pemimpin-pemimpin masyarakat atau community leaders untuk menjaga dan melindungi komuniti masing-masing daripada menjadi tempat penularan jangkitan COVID-19. Anda semua adalah frontliners di dalam komuniti anda dalam perjuangan melawan virus ini. (Teks B: UW31).*

ii) Hujahan dengan takrifan

Dalam teknik ini, pewacana memberi takrifan kepada pernyataan *melumpuhkan kapasiti sistem kesihatan* iaitu *tidak lagi mampu untuk menampung jumlah pesakit yang memerlukan rawatan*. Dalam UW ini, pewacana berusaha meyakinkan rakyat akan keperluan kepada PKP melalui perincian tentang risiko jika tindakan tidak diambil. Walau bagaimanapun, frasa *melumpuhkan kapasiti sistem kesihatan* bukan sesuatu yang lazim didengari dalam perbualan seharian. Jika takrifan tidak diberi, ada kemungkinan impak pernyataan tersebut tidak dirasakan oleh rakyat, lantas usaha untuk meyakinkan mereka tidak berjaya sepenuhnya. Penjelasan ini diberikan melalui data 23:

23. *Dalam menangani pandemik COVID-19 ini, amat penting bagi mana-mana negara untuk mengelakkan insiden peningkatan kes yang mendadak dalam tempoh masa yang singkat. Peningkatan jumlah pesakit secara mendadak akan melumpuhkan kapasiti sistem kesihatan sedia ada dalam sekelip mata. Ia tidak lagi mampu untuk menampung jumlah pesakit yang memerlukan rawatan dan kes-kes kematian akan terus meningkat. (Teks B: UW6)*

iii) Hujahan dengan ayat nyataan

Teknik hujahan dengan ayat nyataan menggunakan pernyataan yang menggambarkan pandangan atau perspektif pewacana, seperti dalam contoh data 24 – 25 di bawah.

24. *Saya merayu kepada saudara-saudari agar sentiasa mematuhi Perintah Kawalan Pergerakan ini. Ini adalah tanggungjawab kita bersama yang mesti kita laksanakan sebagai rakyat yang prihatin terhadap keluarga kita, masyarakat kita dan negara kita. (Teks A: UW15)*

25. *Semua majikan mesti mematuhi arahan ini untuk mengurangkan pergerakan di dalam komuniti, terutamanya di kawasan yang berkepadatan tinggi. Hanya dengan langkah ini, kita dapat mengurangkan risiko jangkitan COVID-19 di tempat kerja. (Teks B: UW20)*

Hujahan dalam data 24, *Ini adalah tanggungjawab kita bersama yang mesti kita laksanakan sebagai rakyat yang prihatin terhadap keluarga kita, masyarakat kita dan negara kita* diperkukuhkan dengan penggunaan kata ganti diri *kita*. Penggunaannya bukan saja menunjukkan kebersamaan pewacana dengan khalayak, tetapi secara langsung juga meletakkan pemilikan tanggungjawab itu kepada khalayak. Pengulangan perkataan *kita* juga memperkuat hujahan tersebut.

Dalam data 25 pula, penggunaan *hanya* dimanfaatkan untuk mengukuhkan pandangan berkaitan keperluan majikan mematuhi arahan. Dengan menggunakan *hanya*, pewacana meletakkan tanggungjawab atau risiko jangkitan kepada majikan jika arahan tidak dipatuhi. Hujahan yang mempunyai nada memerangkap ini meletakkan khalayak, terutama majikan, dalam situasi tanpa-pilihan lantas menjadikan hujahan ini berkesan.

Fungsi wacana meluahkan hasrat

Bagi fungsi wacana *meluahkan hasrat*, fokus diletakkan kepada perasaan yang ingin disampaikan oleh Perdana Menteri melalui perutusannya. Selain daripada “meluahkan hasrat kepimpinannya terhadap rakyat yang dipimpinnnya” (Idris Aman, 2006), penulis mendapati fungsi ini juga hadir dalam kedua-dua teks di beberapa bahagian yang bernada emotif. Hal ini bermaksud pernyataan yang berkaitan, yang menggunakan beberapa teknik seperti kehendak, larangan, dan empati berpotensi menimbulkan perasaan yang tertentu dalam kalangan pewacana.

i) Kehendak

Dalam data 26 pewacana menyampaikan kehendaknya supaya khalayak bersabar melalui tindakan *jangan panik, jangan cemas, dan sentiasalah bertenang*. Pengulangan perkataan *jangan* pada dua tempat berdekatan memberi efek penekanan manakala penggunaan partikel

lah memberi nada yang lembut kepada ujaran yang kelihatan seperti suruhan, lebih-lebih lagi dengan kehadiran perkataan jangan sebanyak dua kali.

26. *Saya harap saudara-saudari dapat bersabar menghadapi dugaan ini. Jangan panik, jangan cemas, dan sentiasalah bertenang. Saya percaya dengan langkah-langkah sekatan pergerakan yang dilaksanakan oleh Kerajaan, kita mampu menyekat penularan wabak ini dalam masa yang terdekat. (Teks A: UW10)*

Dengan melembutkan ekspresi tersebut, usaha meyakinkan khalayak akan keperluan PKP berpotensi lebih berjaya kerana tampak seolah-olah memujuk.

ii) Larangan

Wacana ekspresi ini memanfaatkan penggunaan *jangan*, partikel *lah* (*mestilah*) dan perkataan *langsung* sebagai penekanan kepada larangan tersebut seperti data 27.

27. *Ingin saya ingatkan, jumlah pekerja yang ditentukan mestilah mengambil kira pematuhan ketat SOP yang ditetapkan. Jangan sampai tiada penjarakan fizikal langsung sewaktu berada di tempat kerja. (Teks B: UW17)*

Seperti dalam contoh data 26 partikel *lah* berfungsi sebagai penegasan dan pada masa yang sama melembutkan nada bagi larangan tersebut.

iii) Ajakan

Pewacana menggunakan teknik ajakan pada penghujung perutusan dalam Teks A, iaitu selepas menyampaikan arahan PKP dan perinciannya. Ajakan ini menggunakan perkataan *merayu*, diikuti dengan wacana hujahan. Penggunaan *merayu* menimbulkan perasaan simpati dan belas dalam kalangan khalayak yang berpotensi mendorong mereka kepada pematuhan arahan tersebut seperti ditunjukkan dalam data 28.

28. *Saya merayu kepada saudara-saudari agar sentiasa mematuhi Perintah Kawalan Pergerakan ini. Ini adalah tanggungjawab kita bersama yang mesti kita laksanakan sebagai rakyat yang prihatin terhadap keluarga kita, masyarakat kita dan negara kita. (Teks A: UW14)*

Dalam perutusan Teks B, ajakan disampaikan secara eksplisit melalui penggunaan perkataan *mengajak* seperti data 29. Dari segi semantik pula, perkataan *mengajak* juga melibatkan pewacana, bukan sekadar beliau mengarahkan pemimpin masyarakat tetapi memberi gambaran bahawa beliau juga akan sama-sama terlibat dalam usaha melindungi komuniti. Perdana Menteri menggunakan wacana ekspresi sebegini untuk menunjukkan kebersamaan beliau dengan mereka yang diarahkan, justeru menjadikan arahan tersebut lebih mudah diterima.

29. *Saya ingin mengajak pemimpin-pemimpin masyarakat atau community leaders untuk menjaga dan melindungi komuniti masing-masing daripada menjadi tempat penularan jangkitan COVID-19. (Teks B: UW30)*

iv) Empati

Teknik empati digunakan untuk mempengaruhi khalayak supaya mematuhi arahan yang dikeluarkan. Hal ini disokong oleh kajian yang mendapati bahawa mesej yang mempunyai ciri empati yang disampaikan oleh calon ahli politik menghasilkan tingkah laku dan sikap yang diinginkan dan meningkatkan kemungkinan seseorang itu untuk mengundi ahli politik tersebut (Renstrom & Ottati, 2020). Walaupun konteks perutusan ini tidak melibatkan undian, hasrat besarnya hampir sama, iaitu untuk pematuhan kepada mesej yang disampaikan.

Dalam cebisan berikut, empati disampaikan melalui penggunaan *saya sedar* dan pengakuan bahawa *tindakan yang diambil oleh Kerajaan ini menimbulkan kesulitan dan kesukaran* (data 30). Pengakuan yang bernada merendah hati berpotensi memberi kesan kepada perasaan khalayak dan tingkah laku mereka. Nada yang sama digunakan dalam data 31, melalui pengakuan bahawa kerajaan sedar akan kesusahan yang dilalui oleh rakyat. Dalam data 32 pula perkataan *sedar* digunakan juga, serta pengakuan impak tekanan kepada rakyat. Pengakuan yang disebut secara eksplisit, dengan nada rendah hati, sedikit sebanyak meruntun hati khalayak dan menunjukkan kepada mereka bahawa kerajaan peka akan situasi yang dilalui oleh rakyat lantas berpotensi mendorong mereka untuk mematuhi arahan yang dikeluarkan.

30. Saya sedar bahawa saudara-saudari mungkin merasakan bahawa tindakan yang diambil oleh Kerajaan ini menimbulkan kesulitan dan kesukaran untuk saudara-saudari menjalani kehidupan seharian. Namun, tindakan ini mesti diambil oleh kerajaan untuk membendung penularan wabak Covid-19 yang berkemungkinan meragut nyawa rakyat negara ini. (Teks A: UW7)

31. Kerajaan mendengar keluhan dan cadangan daripada rakyat seluruhnya yang amat bimbang dengan perkembangan peningkatan kes kebelakangan ini. Kerajaan juga sangat memahami beban tugas yang dihadapi oleh petugas-petugas kesihatan kita berikutan peningkatan kes yang mendadak. Frontliners kita semakin penat dan kesihatan awam negara semakin tenat. (Teks B: UW3)

32. Saya juga sedar bahawa pengasingan diri untuk satu tempoh yang lama boleh memberi tekanan terhadap kesihatan mental. (Teks B: UW25)

v) Nasihat

Teknik nasihat digunakan dalam wacana ekspresi melalui penggunaan partikel *kan* dan perkataan *mengingatkan*. Teknik ini sedikit berbeza daripada ajakan kerana secara eksklusifnya nasihat ini ditujukan kepada khalayak, seperti dalam data 33 yang merujuk kepada *anda*.

33. Jalinkan kerjasama dengan pejabat kesihatan daerah, klinik-klinik kesihatan komuniti dan juga majlis daerah untuk mendidik warga komuniti anda supaya mereka juga tahu bagaimana cara terbaik untuk mencegah jangkitan COVID-19 ini. (Teks B: UW32)

vi) Penghargaan

Bagi teknik penghargaan pula, hanya satu kes saja yang didapati (data 34), iaitu ketika pewacana mengucapkan terima kasih kepada pihak yang terlibat dalam usaha pembendungan wabak.

34. *Saya mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan jutaan terima kasih kepada semua petugas kesihatan, penjawat awam dan semua pihak yang telah bertungkus-lumus bekerja siang dan malam untuk membendung wabak ini. (Teks A: UW17)*

FUNGSI WACANA MENGELUARKAN ARAHAN

Fungsi wacana ini bersifat instruktif, dan didapati disampaikan melalui penggunaan dua teknik, iaitu arahan langsung dan pernyataan arahan melalui pelaporan.

i) Arahan langsung

Teknik ini melibatkan pemberian arahan langsung oleh pewacana. Dalam data 35, pewacana mengarahkan khalayak supaya mematuhi SOP. Bagi data 36 pula, arahan dinyatakan secara jelas, iaitu aktiviti yang berkenaan *tidak dibenarkan*, sementara dalam data 35, aktiviti *dibenarkan*. Dalam kesemua cebisan teks ini, arahan yang dikeluarkan dinyatakan secara eksplisit dalam bentuk imperatif.

35. *Patuhi SOP ketika berada di tempat-tempat ini seperti memakai pelitup muka dengan betul, jaga penjarakan fizikal dan kerap gunakan hand sanitizer. Sekiranya tidak ada keperluan segera atau mendesak, tidak perlulah keluar rumah. Stay at home. (Teks B: UW22)*

36. *Bagi mengurangkan risiko jangkitan dan memutuskan rantai COVID-19 ini, aktiviti sosial yang melibatkan perkumpulan beramai-ramai seperti kenduri kahwin, persidangan, perarakan keagamaan termasuk Thaipusam, mesyuarat, seminar, kursus dan sukan berkumpulan adalah TIDAK DIBENARKAN sama sekali. Bagaimanapun bagi negeri-negeri di bawah pelaksanaan PKP-P, aktiviti sosial adalah dibenarkan, tertakluk kepada pematuhan SOP yang ketat. Pergerakan rentas negeri adalah TIDAK DIBENARKAN di seluruh negara manakala bagi kawasan PKP, pergerakan rentas daerah juga TIDAK DIBENARKAN. (Teks B: UW13)*

ii) Pernyataan arahan melalui pelaporan

Teknik ini agak berbeza daripada teknik arahan langsung. Arahan yang dikeluarkan dinyatakan melalui pelaporan dengan penggunaan leksikal *kerajaan memutuskan* seperti data 37 dan 38 di bawah. Penggunaan perkataan *kerajaan memutuskan* (berbanding arahan terus daripada Perdana Menteri dalam teks, seperti *saya memutuskan*) tersebut juga menyampaikan maksud tersirat bahawa pemerintah memandang serius akan pandemik ini. Perkara serius seperti hal ini tidak wajar dinyatakan dalam bentuk *saya memutuskan* (arahan terus), sebaliknya perlu disandarkan pada peringkat tertinggi pemerintah, iaitu kerajaan. Arahan ini dibuat melalui pengumuman tindakan yang telah dipersetujui bersama pada peringkat tertinggi pentadbiran kerajaan justeru tiada ruang untuk pertikaian terhadap arahan tersebut.

37. *Untuk itu, Kerajaan memutuskan untuk melaksanakan Perintah Kawalan Pergerakan, mulai 18 Mac 2020, iaitu lusa hingga 31 Mac 2020, di seluruh negara. (Teks A: UW3)*

38. Untuk itu, Kerajaan telah memutuskan untuk melaksanakan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) untuk tempoh 14 hari bermula jam 12.01 tengah malam, Rabu, 13 Januari 2021 sehingga 26 Januari 2021. (Teks B: UW11)

KESIMPULAN

Kajian ini menunjukkan bahawa aspek fungsi dan jenis wacana interdiskursiviti mempunyai kaitan dengan mesej yang hendak disampaikan pewacana. Pelbagai teknik digunakan dalam merealisasikan fungsi wacana. Berdasarkan analisis, penambahan fungsi *mengeluarkan arahan* telah dibuat, yang jenis wacananya ialah *arahan* dan sifat wacana *instruktif*, manakala teknik yang digunakan ialah sama ada secara *arahan langsung* atau *penyataan arahan melalui pelaporan*. Di samping itu, teknik yang ditambah klasifikasinya bagi fungsi *meluahkan hasrat* ialah *empati*, *nasihat* dan *penghargaan*. Penambahan ini dilaksanakan bergantung kepada tuntutan perutusan justeru memperlihatkan bahawa jalinan jenis wacana bergantung kepada tujuan utama sesuatu teks yang dihasilkan. Walaupun tujuan utama teks arahan PKP dalam kajian ini adalah untuk memaklumkan arahan PKP, dalam masa yang sama cara fungsi tersebut diterjemahkan kepada masyarakat perlu diberi perhatian. Dalam konteks ini, penyampaian sesuatu arahan perlu mengambil kira pelbagai faktor dalam perutusannya. Faktor pertama ialah faktor andaian, pandangan, jangkaan dan pengetahuan dalam kalangan rakyat tentang situasi wabak. Manakala faktor kedua ialah faktor perkembangan wabak, iaitu penjelasan yang lebih terperinci perlu diberi untuk memberi justifikasi kepada PKP 2.0 justeru kekerapan penggunaan fungsi memahami dalam teks B lebih ketara. Dalam erti kata lain, kandungan teks bergantung kepada persekitaran, sentimen khalayak dan perkembangan wabak yang menuntut kepada penyelarasan teks supaya objektif perutusan tercapai. Selain itu, penggunaan fungsi wacana juga menggambarkan strategi komunikasi pewacana. Sebagai seorang pemimpin dan ahli politik, amalan interdiskursiviti dalam dapatan ini menggambarkan kepekaan pewacana terhadap khalayak dan pada masa yang sama keperluan mengeluarkan arahan yang akan memberi pelbagai kesan kepada masyarakat. Pewacana cuba mengimbangi antara pendekatan kepimpinan berorientasi khalayak dengan kepimpinan berorientasi tugas melalui amalan interdiskursiviti dan hal ini tergambar melalui teknik-teknik yang digunakan dalam merealisasikan fungsi wacana.

Untuk tujuan validasi fungsi dan teknik baharu yang dikemukakan dalam kajian ini, penulis mencadangkan supaya pengujian dibuat ke atas korpus yang lebih besar. Hal ini boleh dicapai jika skop perutusan diperluaskan untuk merangkumi perutusan berkaitan pengurusan bencana yang tidak terhad kepada COVID-19, dengan andaian bahawa perutusan dalam konteks ini mempunyai ciri-ciri yang sama, iaitu untuk memaklumkan arahan kerajaan berkaitan keselamatan umum.

RUJUKAN

- Asmah Haji Omar. (2009). *Panduan Wacana Akademik Teori dan Penerapan*. Edisi Kedua. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Azizan, M., Ismail, H. H., & Qaiwer, S. N. (2020). Power and Solidarity in positive Facebook postings amidst Covid-19 in Malaysia. *Journal of Nusantara Studies (JONUS)*, 5(2), 329-364.
- Biber, D., Egbert, J., Keller, D., & Wizner, S. (2021). Towards a taxonomy of conversational discourse types: An empirical corpus-based analysis. *Journal of Pragmatics* 171, 20-35.

- COVID-19 Chronology in Malaysia. (2020, Mac 17). Bernama.com https://www.bernama.com/en/general/news_covid-19.php?id=1821902
- Esther Chikaodi Anyanwu. (2020). Stylistic Analysis Of President Buhari's Addresses Of Nigerians In The Face Of Covid-19 Pandemic. *European Journal of English Language and Literature Studies*, 8(4), 14-27
- Fage-Butler, A. (2015). Investigating Interdiscursivity in Hospital Strategic Plans Using Foucauldian Discourse Analysis. *Hermes (Denmark)*. 27(54), 35-36.
- Fairclough, N. (1992a). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1992b). Intertextuality in Critical Discourse Analysis. *Language and Education*, 4(3), 269-293.
- Fairclough, N. (1993). Critical discourse analysis and the marketisation of public discourse: The universities. *Discourse and Society*, 4, 133-168.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.
- Fairclough, N. & Wodak, R. (1997). Critical Discourse Analysis dlm, van Dijk T.A. Discourse as Social Introduction. (pp. 258-284). London: Sage Publication Ltd. Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge*. New York: Pantheon.
- Harshita Aini Haroon, Noor Asliza Abdul Rahim, Noriha Basir, & Zaliza Zubir. (2020). Lakuan ilokusi ucapan Zahid Hamidi dalam PAU 2017 dan 2018. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 20(2), 96-114.
- Hayati Ibrahim (2020, Mei 1). PKP: Negara dianggarkan rugi RM63 bilion. *Harian Metro*. <https://www.hmetro.com.my/utama/2020/05/573360/pkp-negara-dianggarkan-rugi-rm63-bilion>
- Idris Aman. (2006). *Analisis Wacana Mahathir Mohamad*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Idris Aman. (2011). Mengurus wacana dan kepimpinan: analisis ucapan sulung Perdana Menteri Malaysia Keenam. *Jurnal Bahasa*. 11(2), 235-272.
- Joharry, S. A. (2020). Examining Malaysian public letters to editor on Covid-19 pandemic: A corpus-assisted discourse analysis. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 20(3). 242-260. <https://ejournal.ukm.my/gema/article/view/40008/10920>
- Liza Mokhtar & Ridauddin Daud. (2020, Mac 21). Pakej selamatkan ekonomi angkara Covid-19. *Sinar Harian*. <https://www.sinarharian.com.my/article/74759/BERITA/Nasional/Pakej-selamatkan-ekonomi-angkara-Covid-19>
- Ministry of Health Malaysia. <http://covid-19.moh.gov.my/>
- Mohamad Fitri Mohamad Yusoff, Zaitul Azma Zainon Hamzah, Pabiyah Hajimaming @ Pabiyah Toklubok, Nor Azuwan Yaakob (2019). Hubungan dialektikal praktis sosial muamalat dengan ciri leksikal wacana perbankan Islam. *International Journal of the Malay World and Civilisation*, 7(1), 47-54.
- Mohammadi, M., & Javadi, J. (2017). A critical discourse analysis of Donald Trump's language use in US presidential campaign, 2016. *International journal of applied linguistics and English literature*, 6(5), 1-10.
- Muhammad Faizul Abd Hamid & Mohd Azidan Abdul Jabar. (2020). Penghuraian Strategi Wacana Teks Ucapan Belanjawan 2019. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 20(2), 244-263.
- Muhammad Ridhwan Sarifin & Nur Hafizah Yusoff. (2020). Reactions of Malaysian citizens towards Movement Control Order (MCO) during the transmission of COVID-19 pandemic. *EurAsian Journal of BioSciences*, 14, 4101-4108.
- Mohd Zaky Zainuddin (2021, Feb 4). Pelaksanaan PKP 2.0 bukan perkara mudah. *BH Online*.

<https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2021/02/783072/pelaksanaan-pkp-20-bukan-perkara-mudah>

- Phillips, L and Jorgensen, M.W. 2002. *Discourse Analysis as Theory and Method*. London/Thousand Oaks/New Delhi: Sage.
- Pung, R., Chiew, C.J., Young, B.E., Chin, S., Chen, M.I., Clapham, H.E., Cook, A.R., Maurer-Stroh, S., Toh, M.P., Poh, C., & Low, M. (2020) Investigation of three clusters of COVID-19 in Singapore: implications for surveillance and response measures. *Lancet*, 395(10229), 1039–1046.
- Radiman Junaidi. (2012). Analisis Wacana Terhadap Ucapan Kepimpinan Abdullah Ahmad Badawi Tesis Doktor Falsafah, UPM.
- Rahim Aman & Norfazila Ab. Hamid. (2015). *Strategi wacana komunikasi teks Tengku Razaleigh Hamzah: Satu analisis kebahasaan*. *Jurnal Komunikasi*, 31(1), 205-220.
- Renkema, J. (1993). *Discourse Studies: An Introductory Textbook*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Renstrom, R.A. & Ottati, V.C. (2020). “I Feel Your Pain”: The effect of displaying empathy on political candidate evaluation. *Journal of Social and Political Psychology*, 8(2), 767–787.
- Rohaidah Haron. (2012). *Bahasa dan identiti: Analisis wacana UMNO Najib Razak*. Tesis Doktor Falsafah: Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Rohaidah Haron. (2016). *Bahasa dan Identiti: Wacana Mohd Najib Razak*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Sanat Md. Nasir. (2005). Ucapan bajet 2006 oleh Perdana Menteri Malaysia: analisis wacana kritis plus dalam Perbandingan. *Jurnal Pengajian Melayu, Jilid 16*, 218-240.
- Siti Aeisha Joharry & Syamimi Turiman. (2020). Examining Malaysian public letters to editor on COVID-19 pandemic: a corpus-assisted discourse analysis. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 20(3) 242-260.
- Statement on the second meeting of the International Health Regulations (2005) Emergency Committee regarding the outbreak of novel coronavirus (2019-nCoV) (2020, 30 Januari). [https://www.who.int/news/item/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-\(2005\)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus](https://www.who.int/news/item/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus)
- Sultan & Muhammad Rapi (2020). positive discourse analysis of the Indonesian government spokesperson's discursive strategies during the Covid-19 pandemic. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 20(4), 268-290.
- Windsor, L., Dowell, N. & Graesser, A. (2014) The language of autocrats: Leaders' language in natural disaster crises. *Risk, Hazards, and Crisis in Public Policy*, 5(4), 446–467.
- Windsor, L., Dowell, N., Windsor, A. & Kaltner, J. (2018) Leader Language and Political Survival Strategies. *International Interactions*, 44(2), 321-336.

PENULIS

Harshita Aini Haroon (Prof) merupakan profesor di Fakulti Sains Gunaan dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Perlis. Bidang pengkhususannya ialah TESOL, Sociolinguistik dan Korpus.

Zaliza Zubir merupakan pensyarah di Fakulti Sains Gunaan dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Perlis dan sedang menyiapkan tesis PhD dalam bidang analisis wacana kritis.

Noor Asliza Abdul Rahim (Dr) merupakan pensyarah kanan di Fakulti Sains Gunaan dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Perlis. Bidang pengkhususannya ialah sociolinguistik.

Noriha Basir (Dr) merupakan pensyarah kanan di Fakulti Sains Gunaan dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Perlis. Bidang pengkhususannya ialah fonetik dan fonologi, semantik, sociolinguistik dan analisis wacana.